

VIJF KLEINKINDEREN VAN ALUFAISI KRIJGEN AFÁKACERTIFICAAT

In Utrecht ontvingen op zaterdag 1 september 2007 vijf kleinkinderen van wijlen edekabiten Alufaisi, die van 1960 - 1993 edebukuman was (hoofd van het genootschap van Afákakenners), het Afákacertificaat uit handen van de huidige edebukuman, kabiten André R.M. Pakosie. Afáka is het syllabeschrift van de Ndyuka Marrons. De cursus Afáka, gegeven in vijf dagdelen, is een activiteit van stichting Sabanapeti, het instituut voor Marroncultuur en -geschiedenis te Utrecht.

Het Afáka, een uit 56 tekens bestaand syllabeschrift van de Ndyuka Marrons, werd door de Ndyuka da Atumisi Afáka ontworpen. In het jaar 1908 ontwierp da Afáka elke drie dagen een schriftteken voor een bepaalde lettergreep. Het ontwerpen van de Afákatekens was een zeer bijzondere prestatie, omdat da Afáka tot dan toe analfabeet was. In eerste instantie hield da Afáka het schrift voor zichzelf. Pas na de verschijning van de komeet van Halley in 1910 verspreidde hij zijn kennis onder zijn mede Ndyuka. Zijn eerste leerling was Miwan Abena, die hem na zijn dood in 1918 als edebukuman opvolgde. De tweede persoon aan wie Afáka het schrift leerde, was de toen nog jonge Alufaisi, zoon van Abena. Alufaisi volgde zijn vader Abena bij diens overlijden in 1960 op als edebukuman.

In 1915 kwam de buitenwereld in aanraking met het schrift, toen Abena in het ziekenhuis van Albina lag. Frater Bernard verpleegde hem en zag hem lezen in zijn 'buku'. Deze frater bracht pater Morssink, missionaris van de rooms-katholieke kerk, op de hoogte, die meteen het schrift als een uitstekend middel zag om zijn missioneringwerk onder de Ndyuka te verspreiden. Morssink kopieerde in 1917 het boek van da Afáka en stimuleerde da Afáka, die zeer onder de indruk was van het katholieke geloof, om de christelijke boodschap in het Afáka op te tekenen.

De arts dr. C. Bonne van het Militair Hospitaal in Paramaribo kreeg in 1916 van Abena - deze lag wederom in het ziekenhuis, maar nu in Paramaribo -, de lijst met tekens en enkele teksten van da Afáka zelf. Dr. Bonne transcribeerde deze samen met de toenmalige opperhoutvester Justus W. Gonggryp. Ook onder andere de oud-leraar Nederlands op de AMS, Cornelis Dubelaar, kreeg kennis van het Afáka. Bonne, Gonggryp, Morssink en Dubelaar beschreven hun ervaringen met het Afáka in diverse publicaties.

De verspreiding van het Afákaschrift onder de Ndyuka stuitte echter op grote weerstand, omdat men niet gediend was van de christelijke boodschap van da Afáka. De toenmalige gaanman Papa Amakiti en zijn hogepriester van de Gaan Gadu (de grote godheid van de Ndyuka), Yensa Kanapé, waren felle tegenstanders, waardoor het aantal bukuman (kenners van het Afákaschrift) gering bleef in die tijd.

"Toen ik in 1970 van het Afáka hoorde, zocht ik kabiten Alufaisi op. Ik wilde alles leren wat ik maar kon over de Marroncultuur en -geschiedenis, dus ook over het Afáka. Kabiten Alufaisi leerde mij het schrift. Na mijn

“Edekabiten Alufaisi overleed in 1993 en zo werd ik edebukuman. Ik ben blij met dit schrift en gebruik het dagelijks in mijn werk. Ook mijn jongere broer, wijlen Sten Pieka, die van mij het schrift leerde, paste het Afáka-schrift toe in zijn kunstwerken, schilderijen en beelden. Ook andere kunstenaars, zoals Marcel Pinas, maken er gebruik van”, aldus Pakosie. Samen met Dubelaar deed Pakosie onderzoek naar het Afákaschrift en publiceerden samen in 1988 het artikel *'Seven notes in Afakascript'*, in 1993 het artikel *'Kago Buku: notes by captain Kago from Tabiki, Tapanahony River, Suriname, written in Afáka script'* en in 1999 het boek getiteld *'Het Afákaschrift van de Tapanahoni rivier in Suriname'*.

“Het feit dat da Atumisi Afáka spontaan tot een syllabisch schrift kon komen, ligt in het gegeven dat het Ndyuka een C.V.-taal is, wat inhoudt dat elke lettergreep uit een medeklinker bestaat, gevolgd door een klinker óf uit een enkele klinker”, aldus Pakosie.

Pakosie leidde vanaf 1977 tal van mensen in Suriname en Nederland op in het schrift: “Het was voor mij een groot genoegen dat ik nu in deze cursus mijn kennis van het Afáka over mocht dragen aan vijf kleinkinderen van mijn eigen leermeester, wijlen edekabiten Alufaisi.”

Vóór de uitreiking van de certificaten liet Pakosie de kleinkinderen van Alufaisi een door hun grootvader op band ingesproken verhaal horen over da Atumisi Afáka. De vijf kleinkinderen van Alufaisi, die de Afákacursus volgden, kunnen terugkijken op een interessant stukje familiegeschiedenis.

Heeft u belangstelling voor cursussen van stichting Sabanapeti, neem dan contact op met het secretariaat, telefoon 030-2943402.